ПРОГРАМА
розвитку кафедри країнознавства та туризму
географічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на 2026 – 2030 рр.

Про автора: Любіцева Ольга Олександрівна, 1953 р. народження, 1977 р. закінчила географічний факультет Київського національного (тоді державного) університету імені Тараса Шевченка за спеціальністю «економічна і соціальна географія». З 1977 р. працює в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, на географічному факультеті на посадах інженера (1977-1983), молодшого наукового співробітника (1983-1990), наукового співробітника (1990-1991) НДС, завідувача учбової лабораторії геоінформації і туризму кафедри країнознавства та туризму (1991-1992). З 1992 р. – асистент, з 1994 р. - доцент кафедри країнознавства та туризму. У 1985 р. захистила кандидатську дисертацію на тему ««Територіальна організація галузевого комплексу сфери обслуговування (на прикладі автотехобслуговування в Українській РСР)» за спеціальністю 11.00.02 – економічна та соціальна географія, 1996 р. отримала вчене звання доцента. У 2003 р. захистила докторську дисертацію на тему ««Геопросторова організація туристичного процесу» за спеціальністю 11.00.02 – економічна і соціальна географія, з 2005 р. – професор кафедри країнознавства та туризму з 2006 р. до 1.11.2025 р– завідувач кафедри країнознавства та туризму.

Науково-педагогічний стаж – 42 роки, з них у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка – 42 роки.

Викладає обов'язкові та вибіркові дисципліни зі спеціальності С6 «Географія» для студентів ОПП «Економічна географія» (ОКР бакалавр) - «Географія населення і розселення», «Географія культури і релігії»; для студентів спеціальності J3 «Туризм та рекреація» за ОПП «Туризм» (ОКР бакалавр) – «Основи туризмознавства», «Організація готельних послуг» (денна і заочна ф.н.), ОНП «Туризм (ОКР магістр) «Туризмологія», «Геопросторове планування та управління в сфері туризму і рекреації». За ОНП «Туризм» ОКР «доктор філософії» викладає обов'язкову дисципліну «Теорія і методологія туризмологічних наукових досліджень (за темами дисертаційних досліджень)».

Підготувала 10 кандидатів географічних наук, **3** докторів філософії зі спеціальності «Туризм і рекреація» та 2 докторів наук з географії. Здійснює керівництво 4 аспірантами спеціальності J3 «Туризм та рекреація».

Автор понад 300 наукових і науково-методичних праць, зокрема 32 підручники і навчальні посібники, 18 монографій, 7 наукових праць у виданнях, що включені до наукометричних баз Scopus та Web of Science, з них 1 монографія.

Гарант ОНП «Туризм» третього (освітньо-наукового) ОКР «доктор філософії».

Любіцева О.О. є членом спеціалізованої вченої ради Д 26.001.07 із захисту докторських дисертацій при Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Заступник головного редактора наукового журналу «Географія та туризм» (категорія Б). З 2016 р. до 2025 р. була головою НМК №13 з транспорту і сервісу, підкомісія «Туризм» НМР МОН України. Під її керівництвом і за безпосередньої участі підготовлені і прийняті діючі зараз стандарти першого (бакалавр), 2018, другого (магістр), 2022 та третього (доктор філософії), 2023 рівня вищої освіти.

Голова профбюро географічного факультету, член профкому Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ПРОГРАМНІ ТЕЗИ

Історична довідка. Кафедра країнознавства та туризму була створена у 1990 р. і стала першою в Україні спеціалізованою кафедрою з підготовки фахівців з вищою освітою для сфери туризму та комплексних країнознавчих досліджень. Поєднання теоретико-методологічних і аналітичних напрацювань географічного країнознавства, географії рекреації і туризму з праксеологією туризму склало основу підготовки фахівців з туризму, яких потребувала економіка країни, що виходила на міжнародну арену та перебудовувала господарський комплекс на ринкових засадах. При формуванні нового освітнього напряму був використаний досвід підготовки фахівців з туризму провідних європейських країн та досвід підготовки методистів-організаторів туристсько-екскурсійної роботи на географічному факультеті з 1970-х років. З 2004 р. туризм отримав статус окремої спеціальності (був прийнятий перший галузевий стандарт вищої освіти з туризму також за участі в його розробці членів кафедри), що стало потужним поштовхом для розвитку системи підготовки кадрів для сфери туризму в країні. Цей процес розбудови туристичної освіти відбувався за безпосередньої участі колективу кафедри, яка ділилася своїми освітніми і науковими напрацюваннями з колегами, що зміцнило авторитет кафедри в професійних колах. Таким чином, саме з кафедри країнознавства та туризму в Україні розпочалась підготовка фахівців з вищою освітою для розбудови сфери туризму і рекреації. Сьогодні на кафедрі формується наукова школа з туризмології (проф. Любіцева О.О.). Підготовка кадрів за спеціальністю Ј3 «Туризм і рекреація» здійснюється за денною та заочною формою і охоплює три рівні підготовки фахівців: за ОПП «Туризм» першого (бакалаврського) та ОНП «Туризм» другого (магістерського) рівнів і ОНП «Туризм» з підготовки докторів філософії.

Географічне країнознавство як комплексний напрямок регіональних досліджень, розвивався в напрямку досліджень з політичної географії і геополітики та глобальних галузевих ринків. Країнознавчі дослідження зосереджені на розвиткові політичної географії і геополітики, глобальних та макрорегіональних дослідженнях. Розвивається наукова школа з політичної

географії і геополітики (проф. Яценко Б.П.), за ОНП «Політична географія і геополітика» здійснюється підготовка магістрів спеціальності С6 «Географія»; макрорегіональні дослідження реалізуються шляхом підготовки фахівців за програмою «Африканістика» ОКР магістр, відккритої 2025 р. (гарант канд.геогр.н., доц. Кіптенко В.К.); підготовка бакалаврів здійснюється в межах ОПП «Економічна географія» (вибірковий блок «Країнознавчі та політико-географічні міжнародні дослідження»).

Така модель підготовки туризмознавців та політико географів-країнознавців, як свідчить досвід кафедри та кафедр інших ВНЗ країни, які запозичили наш досвід, закордонних університетів є досить плідною і перспективною, пройшла випробування часом і показала свою спроможність забезпечувати підготовку конкурентоздатних фахівців, розвиток новітніх напрямків наукових досліджень і має бути розвинена у наступні роки.

Структура кафедри. Навчальний процес забезпечують науково-педагогічні працівники: 3 доктори географічних наук, професори (Б.П.Яценко, І.Г.Смирнов, О.О.Любіцева), 10 кандидатів географічних наук, доцентів, навчально-допоміжний персонал – 4 працівники, в т.ч. 3 працівники учбової лабораторії геоінформації і туризму (зав.лаб. Потапова Н.М.), до забезпечення навчального процесу залучений як асистент (0,5 ст.) аспірант Сивенко А.В. та зовнішні сумісники-фахівці з африканістики О.Мішин та М.Добиш. В усіх науково-педагогічних працівників кафедри спеціальність та кваліфікація відповідають дисциплінам, які вони викладають.

З метою посилення комплексних наукових досліджень з питань розвитку Африки і українсько-африканської співпраці в університеті створений (2025 р.) Центр африканських досліджень (директор Улиганець В.Є.), який співпрацює з кафедрою, що має сприяти розвиткові широких контактів з університетами африканських країн, з дипломатичним корпусом із залученням як викладачів, так і студентів-магістрів до досліджень проблем Африки і україно-африканських відносин.

1. Пріоритетні напрями роботи кафедри

розроблено з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту» (№1556-VII від 01.07.2014 р.), Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (№848-VIII від 26.11.2015 р.), наказу МОН України від 19.11.2024 № 1625 «Про особливості запровадження змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти», Статуту Університету (нова редакція, 2022), а також положень Стратегічного плану розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на період 2018–2025 рр., затвердженого Вченою радою Університету 12 грудня 2022 року (нова редакція) та основнтх напрямках розвитку географічного факультету.

Пріоритетними напрямами роботи кафедри країнознавства та туризму на 2026-2030 рр. визначено:

- підвищення конкурентоспроможності та іміджевої привабливості освітніх програм кафедри;
- підготовка висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців зі спеціальності J3 «Туризм і рекреація» ОКР бакалавр і ОКР магістр для забезпечення потреб сфери туризму, та зі спеціальності С6 «Географія» зі спеціалізацією на політичній географії і геополітичних дослідженнях, фахівців-аналітиків з питань українсько-африканських відносин здатних ставити та успішно розв'язувати на достатньому професійному рівні задачі дослідницького та інноваційного характеру;
- забезпечення високої якості викладання навчальних дисциплін науково-педагогічним складом кафедри на основі розробки сучасних навчальних програм, підручників, навчальних посібників, використання мультимедійних та інших сучасних технологій у навчальному процесі, впровадження результатів науково-дослідної роботи у навчальний процес;
- популяризація та висвітлення результатів науково-дослідної та педагогічної роботи кафедри шляхом проведення наукових та науково-практичних конференцій, круглих столів, гостьових лекцій з актуальних проблем розвитку туризму, туристичної освіти і науки, політико-географічних проблем сучасності та країнознавчих досліджень окремих країн і регіонів, висвітлення наукових здобутків у науковому журналі «Географія та туризм» (категорія Б), започаткованому на кафедрі з 2007 р.
- підготовка кадрового резерву кафедри з числа аспірантів;
- розширення міжнародного співробітництва кафедри у освітній та наукових сферах, створення можливостей для викладачів, аспірантів, студентів для стажування у провідних закордонних університетах та наукових установах, публікації результатів наукових досліджень у фахових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз;

- поглиблення та урізноманітнення зв'язків з працедавцями, в тому числі через запровадження творчих конкурсів, стипендіальних програм та інших форм заохочення студентської молоді до вирішення як теоретико-методологічних, так і прикладних завдань, забезпечення стажування студентів;
- налагодження ефективних контактів з випускниками кафедри для поширення університетських цінностей, встановлення зворотного зв'язку з метою вдосконалення освітнього процесу і підняття престижності фахового професіоналізму;
– залучення професорсько-викладацького складу до всіх форм навчально-виховної роботи зі студентами, до профорієнтаційної діяльності.

2. Навчальна та навчально-методична робота

- Забезпечення високого рівня викладання у підготовці бакалаврів та магістрів за спеціальністю «Туризм та рекреація» та докторів філософії за

ОНП «Туризм», ОНП «Політична географія та геополітика» та ОНП «Африканістика». Кафедра забезпечувала і забезпечує також навчальний процес в КІМО, Інституті журналістики, Інституті державного управління, на факультетах історичному, соціології, філософському, у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

- Удосконалення освітніх програм та навчальних планів підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії, оновлення робочих навчальних програм у відповідності до сучасних вимог підготовки фахівців з університетською освітою Київського національного університету імені Тараса Шевченка, з врахування світового досвіду та у тісній співпраці зі стейкхолдерами;

- Підготовка та публікація науково-методичного забезпечення: розробка та оновлення підручників і навчальних посібників, іншого навчально-методичного матеріалу для забезпечення навчального процесу з використанням новітніх інформаційних методів та педагогічних підходів. Розміщення опублікованих навчально-методичних праць на інформаційних ресурсах Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

- залучення до навчального процесу для читання публічних лекцій студентам кафедри відомих вчених з провідних українських і зарубіжних університетів, керівників державних установ відповідного профілю, практиків;

- підвищення якості організації, матеріально-технічного та програмного забезпечення освітнього процесу та ефективності навчально-методичних та виробничих практик студентів кафедри.

- стажування та підвищення кваліфікації у провідних наукових установах, університетах України та зарубіжних країн.

- підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації для посилення кадрового потенціалу кафедри. Станом на 1.10.2025 р. на кафедрі навчається 16 аспірантів.

3. Наукова робота та міжнародні зв'язки

Науково-дослідна робота кафедри країнознавства та туризму спрямована на розвиток теоретико-методологічних та прикладних проблем в таких наукових напрямках: 1) з географічного країнознавства, політичної географії і геополітики - проф.. Яценко Б.П., доценти Стафійчук В.І., Брайчевський Ю.С., 2) сталого розвитку – доц. Кіптенко В.К.; 3) з геологістики – проф.. Смирнов І.Г.; 4) з туризмознавства/туризмології – проф.. Любіцева О.О., доценти Шпарага Т.І., Винниченко І.І., Сировець С.Ю., Михйленко Т.І., Степанець І.О., канд.геогр.н. Довгань Н.С., Гринюк Д.Ю, що передбачає подальший розвиток наукових шкіл з туризмології, політичної географії і геополітики.

Кафедра здійснює наукові дослідження з індикаторного аналізу сталого розвитку (науковий керівник доц. Кіптенко В.К.), співробітники кафедри (проф. Любіцева О.О., доц. Винниченко І.І.) залучені до виконання

держбюджетної теми з досліджень і збереження культурної спадщини Полісся Інститут українознавства; доценти Степанець І.П. та Гринюк Д.Ю. ведуть грантову діяльність.

Поглиблення творчої співпраці з науковцями НАН України, інших ЗВО задля вирішення теоретичних і прикладних питань з розвитку національного туризму на засадах сталості;

Стимулювання оприлюднення результатів наукових досліджень співробітниками кафедри у вигляді монографій, статей у фахових виданнях, виступах на всеукраїнських та міжнародних конгресах, симпозіумах, конференціях;

Реорганізація роботи редколегії наукового журналу «Географія та туризм»;

Забезпечення проведення міжнародних конференцій з проблем розвитку туризму і туристичної освіти; з розвитку новітніх напрямків географічного країнознавства і регіональної географії;

Подальший розвиток міжнародного співробітництва шляхом участі в міжнародних конгресах, симпозіумах, конференціях;

Стимулювання участі співробітників кафедри у міжнародних грантових проєктах, міжнародній мобільності (зокрема Еразмус+ та ін.) з публікацією матеріалів наукових досліджень у вітчизняних і зарубіжних виданнях, в т.ч. тих, які включені до наукометричних баз.

Подальша участь викладачів кафедри у написанні проектів для активної участі у конкурсах науково-дослідних робіт МОН України та інших програмах.

Участь у атестації наукових кадрів в якості офіційних опонентів на захистах докторських дисертацій та дисертацій докторів філософії з туризму і рекреації та географії, робота членів кафедри у складі експертних та спеціалізованих вчених рад на географічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка та в інших установах.

4. Робота зі студентами

Організація та керування навчальними практиками студентів-бакалаврів кафедри зі спеціальності «Туризм і рекреація» та спеціальності «Географія» на базі Канівського природного заповідника та навчально-наукової бази Ясиня (Закарпатська обл.), виробничими практиками бакалаврів та магістрів спеціальності «Туризм і рекреація» на базі договорів з туристичними компаніями і готельними комплексами як в Україні, так і за кордоном (Греція, Португалія, Хорватія у післявоєнний період), виробничими практиками бакалаврів і магістрів спеціальності «Політична географія і геополітика» - на основі договорів з науково-дослідними установами, магістрів ОНП «Африканістика» - в структурах аналітичних центрів, державних установах.

Наукове керівництво викладачами кафедри курсовими, бакалаврськими та магістерськими роботами, результати яких доповідатимуться на наукових конференціях та публікуватимуться у наукових виданнях. Стимулювання участі студентів у студентських конференціях Шевченківська весна з публікацією результатів своїх досліджень

Сприяння участі студентів кафедри в організації та проведенні факультетських і університетських навчальних, наукових та культурно-розважальних заходів.

Залучення студентів до участі в наукових конференція, олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт. Керівництво викладачами кафедри науковими роботами студентів для участі у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт.

Наукова робота зі студентами передбачає оптимізацію зв'язку науково-дослідного і навчально-виховного процесу: більш тісне поєднання наукової роботи студентів, особливо магістрів з напрямками науково-практичної діяльності кафедри, заохочення студентів до самостійної та творчої роботи;

-заохочення студентів до участі в наукових заходах (олімпіадах, конкурсах як в Україні, так і закордоном), до публікації результатів своїх досліджень і розробок, в тому числі в збірнику наукових праць «Географія і туризм», інших наукових фахових виданнях України та зарубіжних країн;

-стимулювання студентів і магістрів до пошуку і участі у грантових, стипендіальних програмах як українських, так і закордонних;

-залучення студентів, які проявили наукові здібності, до навчання в аспірантурі на кафедрі.

5. Робота з абітурієнтами

Популяризація освітніх програм, підготовку за якими забезпечує кафедра через соціальні мережі та інші комунікаційні канали, участі в різноманітних заходах університету та стейкхолдерів

Оновлення, з метою вдосконалення, освітніх програм та навчальних планів підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії..

Проведення заходів із залучення потенційних абітурієнтів. Участь викладачів кафедри в організації та проведенні днів відкритих дверей в університеті, на географічному факультеті із залученням до цієї роботи студентів і аспірантів кафедри.

Підтримання ефективного зв'язку з випускниками кафедри для врахування їх думок про ефективність підготовки фахівців на кафедрі і факультеті, а також для поширення інформації про кафедру, географічний факультет і університет, популяризації університетських цінностей і традицій.

Широке поширення інформації про діяльність кафедри на сторінці у соціальних мережах, на сайті факультету, в засобах масової інформації.

6. Успішні умови реалізації програми

Основні умови успішного здійснення програми розвитку кафедри країнознавства та туризмму полягають у:

• ефективні кадровій політиці, використанні потенціалу науково-педагогічних кадрів;

• урахуванні викладачами та співробітниками кафедри вітчизняного та світового досвіду наукової та навчально-методичної роботи;

• підтримці ініціатив кафедри керівництвом факультету та університету.

• відповідному бюджетному фінансуванні.

Програму розвитку кафедри країнознавства та туризму географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка підготувала доктор географічних наук, професор Любіцева Ольга Олександрівна.

Доктор географічних наук,
професор Ольга ЛЮБІЦЕВА

Декан географічного
факультету Сергій ЗАПОТОЦЬКИЙ

Програма затверджена на засіданні кафедри
Протокол №4 від 25 листопад 2025 р.